

Studniczka Franz, Niccolò da Uzzano (Festschrift Heinrich Wölfflin zum 21 Juni 1924, überreicht von Freunden und Schülern, München, Hugo Schmidt Verlag, s. 135—153, ryc. w tekście 12). — Przedmiotem tego artykułu jest znany terakotowy biust z Bargello, dłuta Donatella, uważany powszechnie za portret Niccolò da Uzzano, przywódcy arystokratycznej partji Popolari, przeciwników pierwszych Medyceuszów. Autor poddaje gruntownej rewizji dotychczasową interpretację przedstawienia na podstawie szczegółowej analizy zarówno źródeł literackich, jak i monumentalnych. Z jednej strony wykazuje nieściśłość chronologiczną włączenia nazwiska Donatella z portretem Niccolò da Uzzano, z drugiej zaś uwydatnia rozbieżność indywidualnych cech portretowanego między skądinąd pewnymi wizerunkami Niccolò (np. portret tegoż pędzla Altissima w przejściu z gal. Uffizi do Pitti we Florencji) a biustem z Bargello. Autor zauważa dalej, że przedstawiony tu mężczyzna jest odziany w rzymską togę, a wyraz zawarty w pełnym ekspresji modelunku partji orlego nosa, zaciśniętych ust i głęboko osadzonych oczu, pozwala nam domyślać się w tej głowie portretu jakiegoś znakomitego mowcy. Takim, jak wiadomo, Niccolò nie był. S. sięga więc do repertuaru rzymskich przedstawień portretowych, których wpływ na sztukę włoskiego Quattrocenta zdołała już dawniej nauka stwierdzić, i dochodzi do wniosku, że w biuście z Bargello mamy zachowany wizerunek Cycerona, wykonany przez rzeźbiarza z artystycznego kręgu Donatella, nie wykluczając i jego samego. W podobnem przypuszczeniu utwierdza autora szereg plaket cyceeronowskich i marmurowy biust mowcy z galerji Uffizi we Florencji, które to okazy znane już były w okresie odrodzenia i służyły niejednokrotnie rzeźbiarzom włoskim za wzór do przedstawień ulubionej przez humanistów postaci Cycerona (np. okrągła płaskorzeźba Amadea na cokole kościoła Kartuzów obok Pawji). Jakkolwiek interpretacja S.-i nie wyklucza innych możliwości tłumaczenia zabytku, jest ona w każdym razie bardzo cennym przyczynkiem do ikonografji rzymskiej. K. M.